

©Theo Baart

Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn. Het BPL is beschreven in kernkwaliteiten per deelgebied. De voormalige beschermingsregimes Bufferzones, Aardkundig Monument en Weidevogelleefgebied zijn geborgd in de kernkwaliteiten. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, gericht op de wezenlijke kenmerken en waarden van natuur en landschap) en Provinciale Monumenten hebben een eigen regime en vallen daarom buiten het BPL-regime.

In het BPL zijn ruimtelijke ontwikkelingen, met uitzondering van nieuwe stedelijke ontwikkelingen, toegestaan wanneer de beschreven kernkwaliteiten niet worden aangetast. Per locatie kan aan de hand van de kernkwaliteiten een zorgvuldige afweging worden gemaakt welke ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk en welke niet wenselijk zijn. Hierdoor is er ruimte voor maatwerk en gebiedsgerichte differentiatie. In de ruimtelijke onderbouwing van een bestemmingsplan dat een ontwikkeling in het BPL mogelijk maakt, moet worden gemotiveerd dat de ter plaatse geldende kernkwaliteiten niet worden aangetast.

In lijn met de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie zijn de kernkwaliteiten beschreven aan de hand van drie provinciale kernwaarden:

1. Landschappelijke karakteristiek: de landschapstypen en de belangrijkste kenmerken van deze landschappen.
2. Openheid en ruimtebeleving: de beleving van de ruimte, de horizon en de oriëntatiepunten.
3. Ruimtelijke dragers: de driedimensionale structuren en lijnen die in het (vlakke) landschap het beeld bepalen en begrenzen.

Het BPL Spaarnwoude en omgeving is een voornamelijk open (veen)polderlandschap tussen Haarlem en Amsterdam. De ontstaans- en ontginningsgeschiedenis is goed afleesbaar in het landschap, bijvoorbeeld aan de bochtige veenrivieren (Binnen- en Buiten) Liede en Spaarne, het verkavelings- en slotenpatroon van de veenweidepolders en de Spaarndammerdijk die door het gebied loopt. De Stelling van Amsterdam is met zijn forten en liniedijk ter hoogte van Spaarndam, Penningsveer en Haarlemmerliede prominent aanwezig in het landschap. De openheid van het gebied is een bijzondere waarde, zowel voor bewoners en recreanten, als voor weidevogels. Delen van het gebied rond de A9, rond de forten van de Stelling van Amsterdam en in de polders tussen Haarlem en de Ringvaart van de Haarlemmermeer zijn meer verdicht door opgaande beplanting.

A landscape photograph showing a green field in the foreground, a body of water in the middle ground, and trees in the background under a cloudy sky. A white text box is overlaid on the right side of the image.

Aan de zuid- en zuidoostzijde wordt het BPL Spaarnwoude en omgeving begrensd door de Ringvaart van de Haarlemmermeer en de spoorlijn Haarlem-Amsterdam. Aan de noordoost- en noordzijde wordt het gebied begrensd door het recreatiegebied Spaarnwoude, de Houtrakpolder, de bebouwing van Spaarndam, Zijkanaal B en de Ag. De bebouwing van Velserbroek, Haarlem en Heemstede vormt de westelijke begrenzing. Het dorp Spaarnwoude ligt op een oostelijk gelegen strandwal. Het IJ, de veenrivieren het Spaarne en de Liede en het Haarlemmermeer zijn van grote invloed geweest op het ontstaan en de begrenzing van dit gebied. De polders aan de noordzijde van het gebied (o.a. de Inlaagpolder) stonden onder invloed van het IJ en daarvoor het Oer-IJ. Een groot deel het poldergebied is NNN. De Ag en een hoogspanningstracé lopen van noord naar zuid door het oostelijk deel van het gebied.

(Het BPL Spaarnwoude en omgeving maakt in het oosten deel uit van de ensemble Spaarnwoude en in het westen en zuiden van het ensemble Zuid-Kennemerland uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.)

Het gebied heeft een lange geschiedenis van onder meer eb en vloedwerking, afzetting van klei en zand, veenvorming, veenontginning, inpolde-ring, dijkdoorbraken en bewoning. Door deze invloeden heeft het gebied een complexe ondergrond met een afwisseling van veen, klei op veen, veen op klei en zand. Onder invloed van de zee en kustvormende processen ontstonden vanaf ca. 5000 v. Chr. zandige strandwallen parallel aan de kust. Van oost naar west worden de strandwallen steeds jonger. De strandwal waar later Spaarnwoude op ontstond is één van de oudere, meest westelijk gelegen strandwallen. Door hun hoge ligging werden de strandwallen al vanaf de prehistorie bewoond. Tussen de strandwallen ontstond veen op de lager gelegen, natte open strandvlakten. De Hekslootpolder, Oude Spaarndammerpolder en restanten van polder de Velserbroek, Oostbroek en ook de polders bij Heemstede liggen in een voormalige strandvlakte.

Het gebied stond vanaf ongeveer 1200 v.Chr. tot aan het begin van onze jaartelling, onder invloed van het Oer-IJ, een brede getijdenkreek die boven Castricum in verbinding stond met de Noordzee. De loop van een geul van het Oer-IJ is nog steeds herkenbaar door de noordelijke begrenzing van de Inlaagpolder. Omstreeks het jaar 200 verzandde de monding van het Oer-IJ waardoor de afwatering in westelijke richting stagneerde en het veengebied steeds meer vernatte. Hierdoor ontstond een vrijwel ontoegankelijk veenmoeras, doorsneden door veenrivieren. Vanaf dat moment waterde het gebied af in zuidelijke en oostelijke richting via het IJ richting deZuiderzee. Om goede landbouwgrond te verkrijgen werd tussen 800 en 1000 door bewoners van de duinstreek begonnen met de ontginning van het veen. Vanaf de randen van het gebied werden op korte afstand van elkaar sloten gegraven voor de ontwatering van het veen. In het westelijk deel gebeurde dit vanaf de strandwallen, in het noordoostelijk deel vanaf het IJ en de veenrivieren Spaarne en Liede en in het zuidelijk deel vanaf het Spaarne. Doordat loodrecht op de bochtige waterlopen werd ontgonnen ontstond in de Inlaagpolder en Vereenigde Binnenpolder het kenmerkende verkavelingspatroon met verschillende kavelrichtingen en hier en daar smal toelopende kavels.

Door de ontwatering startte het proces van veenoxidatie en inklinking. Hierdoor daalde het maaiveld tot uiteindelijk zo'n 0,5 tot 1,5 meter onder zeeniveau. Waar mensen niet op een strandwal woonden werden veenterpen aangelegd om droog te kunnen wonen. Tal van deze veenterpen en andere sporen liggen nog als archeologische overblijfselen in het gebied. Om het land te beschermen tegen het water dat vanuit het IJ en via de

veenrivieren steeds vaker in het gebied doordrong werden bewoners vanaf de 11e eeuw gedwongen om dijken aan te leggen. De (oude) Spaarndammerdijk (nu Inlaagse Dijk) langs de Inlaagpolder en polder De Uiterdijken, en de meer naar het westen gelegen Velser Dijk beschermden het gebied tegen het water van het IJ. Bij de monding van het Spaarne werd eind 13e eeuw een dam en een sluis aangelegd. Hier ontstond het dorp Spaarndam. De dijken langs het IJ bleken bij de St. Elisabethsvloed van 1421 niet sterk genoeg, waardoor een groot deel van Holland tot aan Leiden onder water kwam te staan. Door de grote schade aan de dijk werd besloten om het dijktracé rechtdoor te trekken richting Spaarndam. Dit werd de Hoge Spaarndammerdijk, die dienst ging doen als de als hoofdwaterkering en nu onderdeel is van de zuidelijke IJ-dijken. De nieuwe Slaperdijk tussen Haarlem en Velserbroek, die begin 17e eeuw werd aangelegd, kreeg een vergelijkbare functie. De klei voor deze dijk werd gewonnen in de Verdolven Landen ten noorden van deze dijk. De oude dijk langs het IJ bleef een lagere dijk. Bij dijkdoorbraken, die ook later nog regelmatig voorkwamen, ontstonden soms diepe plassen ('braken') achter de Spaarndammerdijk. De dijk kreeg door het herstel plaatselijk een kronkelig verloop. Aanvankelijk waren de veenkavels nog in gebruik als akkerland, maar door het lager en natter worden van het gebied en de invloed zout zeewater bij overstromingen was het gebied later alleen maar geschikt als grasland. In de strook tussen Velserbroek en de Ag in het uiterste noordelijke deel van het BPL Spaarnwoude en omgeving zijn nog de grachten, aarden wallen en hekpijlers van het voormalige 17e eeuwse Huis te Spijk zichtbaar.

In de 19e eeuw transformeerde de omgeving van het gebied ingrijpend. Aan de zuidzijde werd de Haarlemmermeer drooggelegd en kwam de eerste spoorlijn van Nederland: Amsterdam-Haarlem. Deze werd parallel aan de al eerder aangelegde trekvaart gelegd. Ten noorden van het gebied werd in 1852 het Noordzeekanaal aangelegd en werd tegelijkertijd het IJ drooggelegd. Zo ontstonden onder meer de Houtrakpolder en Zuid Spaarndammerpolder. Het Spaarne kwam via Zijkanaal B en C in verbinding met het Noordzeekanaal te staan. In het gebied kwamen ook de liniedijk en meerdere forten UNESCO Werelderfgoed de Stelling van Amsterdam.

Aanvankelijk werd vooral gebouwd op de strandwallen. Vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw werden ook de strandvlaktes aan de oostzijde van het gebied verder bebouwd. Zo breidde Haarlem sterk uit in noordelijke en oostelijke richting. In 1958 werd een groot deel van het gebied onderdeel van de Rijksbufferzone Haarlem-Amsterdam, waardoor er geen bebouwing kwam. Eind jaren '70 werd in delen van de Zuid Spaarndammer-

A wide-angle landscape photograph showing a lush green field in the foreground. A line of trees, including a prominent one with bright green leaves, stands in the middle ground. To the right, a calm body of water reflects the overcast sky. In the background, a distant treeline and a small structure are visible under a heavy, grey sky.

polder en de Houtrakpolder het recreatiegebied Spaarnwoude ontwikkeld. In die tijd werd ook de A9 aangelegd. In de Waarderpolder en Veerpolder kwamen bedrijventerreinen en langs de Liede en Mooie Nel recreatieterreinen. De oorspronkelijke Amsterdamse Straatweg werd verbreed tot de A200, waarmee de trekvaart verdween. Het Westelijk Havengebied breidde zich de laatste decennia ook verder uit in de Houtrakpolder. Havenfaciliteiten en windmolens bepalen nu aan de noordzijde de horizon. De hoogspanningsmasten in het gebied zijn recent vervangen door een moderne variant.

©Theo Baart

In BPL Spaarnwoude en omgeving zijn in hoofdlijnen twee landschapstypen: het (veen)polderlandschap in het noordoostelijk en zuidelijk deel en het strandvlaktenlandschap in het noordwestelijk deel. In het de Vereenigde Binnenpolder ligt de strandwal met het dorp Spaarnwoude als hoger deel in het landschap. Door een vergelijkbare manier van ontginnen zijn het verkavelingspatroon en grondgebruik (grasland) in beide landschapstypen nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Het onregelmatige en soms meer regelmatige strookverkavelingspatroon is sinds de middeleeuwen grotendeels onveranderd. Plaatselijk komen houtopstanden voor. Het gebied is cultuurhistorisch van hoge tot zeer hoge waarde.

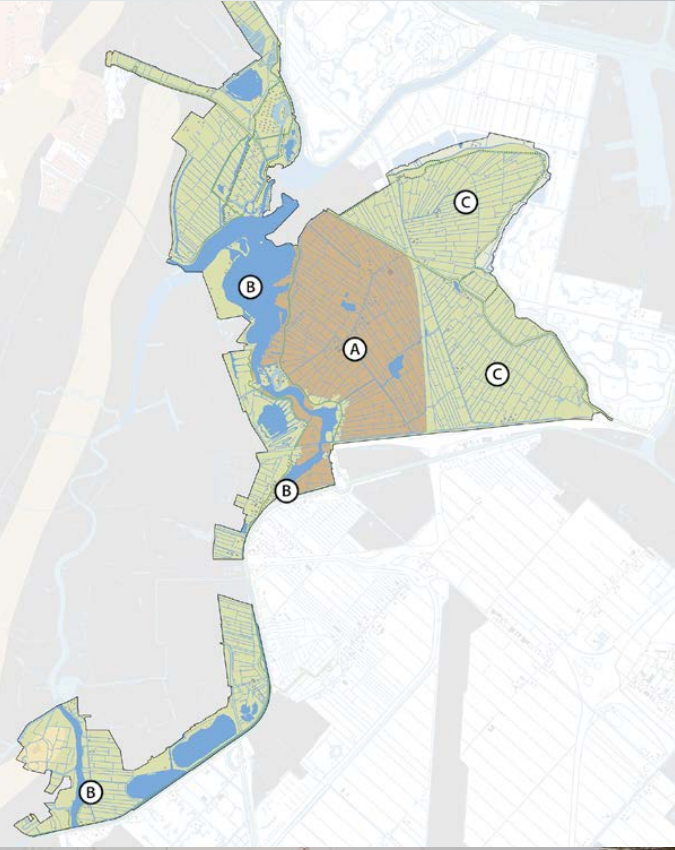
Beschrijving

Het strandwal Spaarnwoude en de omgeving daarvan is een mooi voorbeeld van een combinatie van aardkunde en cultuurhistorie: relictten van de meest landinwaarts gelegen Noordzeegrens in de vorm van de oudste strandwal-resten van onze Noord-Hollandse kust die aan het oppervlak komen in een ontgonnen veenpolder (de Verenigde Binnenpolder). De veenpolder is lokaal bedekt met klei of zand, met hier en daar nog voormalige veenputten als overblijfsel van de veenontginning. De wallen zijn zwaar aangetast en op één plaats op natuurlijke wijze doorbroken door het veenstroompje de Liede. In het omringende polderland liggen verder enkele inversiekreekruggen. De strandwal is lokaal bedekt met een laag klei, in de ondergrond bevindt zich veen.

De vorming van strandwallen en haakwallen aan de noord-oostzijde, begon ca. 5000 jaar geleden. Dit is één van de meest oostelijke grens van onze kust. Daarna ontwikkelde de kust zich naar buiten, westwaarts. Het gebied is reeds eeuwen bewoond en omgeven door grote infrastructurele werken (A9, A200, spoor Haarlem-Amsterdam) etc. De strandwal is nog slechts deels intact. Enkele delen bevinden zich nog boven maaiveld, het gros onder maaiveld en meer naar het zuiden onder de stad Haarlem. De bodems zijn onderdeel van een eeuwen oud cultuurlandschap waar men 'moerdekken' en 'toemaakdekken' opbracht ter verbetering van de grondkwaliteit (te vergelijken met de potstalmest van de Veluwe boerderijen). Er bevinden zich twee veenmeertjes binnen het gebied.

Interpretatie en toetsing

Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk indien de leesbaarheid van de aardkundige kernkwaliteit in stand blijft. Dit betekent dat het bodemprofiel en reliëf (bijv. door activiteiten als heien, graven en egaliseren) niet significant mogen worden aangetast. Bij ruimtelijke ontwikkelingen die beroering tot een diepte van 1m onder maaiveld vergen is in beginsel geen sprake van aantasting van de aardkundige kernkwaliteit.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: strandwal Spaarnwoude
- B. Veenrivieren en -plassen
- C. Onregelmatige en regelmatige strookverkaveling (veenweide) polders

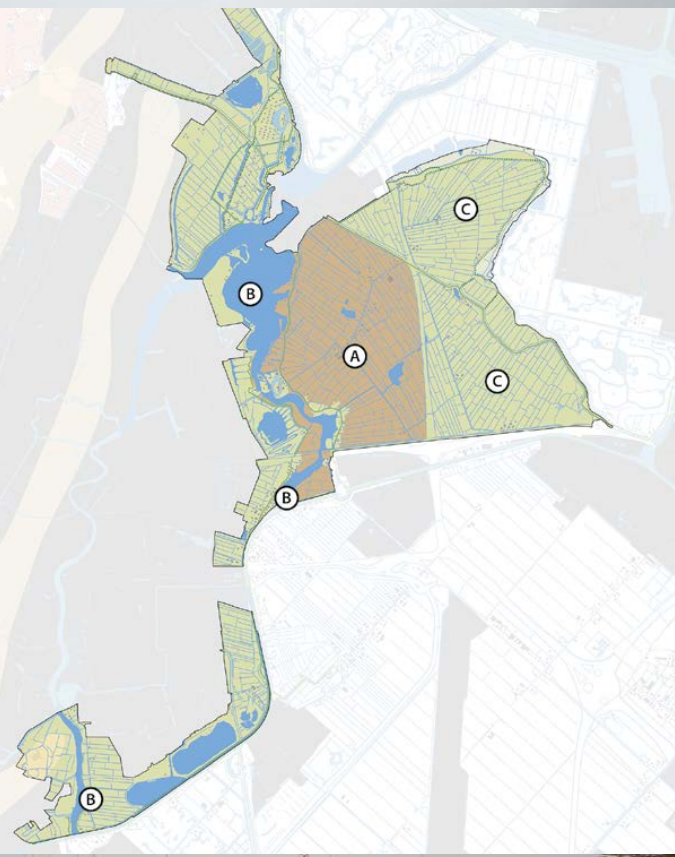
In BPL Spaarnwoude en omgeving zijn in hoofdlijnen twee landschapstypen: het (veen)polderlandschap in het noordoostelijk en zuidelijk deel en het strandvlaktenlandschap in het noordwestelijk deel. In het de Vereenigde Binnenpolder ligt de strandwal met het dorp Spaarnwoude als hoger deel in het landschap. Door een vergelijkbare manier van ontginnen zijn het verkavelingspatroon en grondgebruik (grasland) in beide landschapstypen nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Het onregelmatige en soms meer regelmatige strookverkavelingspatroon is sinds de middeleeuwen grotendeels onveranderd. Plaatselijk komen houtopstanden voor. Het gebied is cultuurhistorisch van hoge tot zeer hoge waarde.

Beschrijving

Het Spaarne en de (Binnen- en Buiten) Liede zijn veenrivieren waarvan het oorspronkelijke, bochtige verloop nog steeds goed zichtbaar is. Beide rivieren vormden aanvankelijk een verbinding met het Haarlemmermeer en het IJ. De Veenplas Mooie Nel maakt hier onderdeel van uit. Kenmerkend zijn de grillige oevers en rietkragen.

Interpretatie en toetsing

De veenrivieren in het BPL Spaarnwoude en omgeving tonen de oorspronkelijke hoofdafwatering van het veengebied en volgen voor een belangrijk deel de oorspronkelijke loop. Deze waterlopen zijn onvervangbaar. De grillige structuur moet zichtbaar blijven. Ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot het dempen of wijzigen van de waterloop zijn een aantasting van deze kernkwaliteit. Kleine oeveraanpassingen (zoals beschoeiing en steigers), mits niet over grote lengte, worden niet als een aantasting van deze kernkwaliteit beschouwd.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: strandwal Spaarnwoude
- B. Veenrivieren en -plassen
- C. Onregelmatige en regelmatige strookverkaveling (veenweide) polders

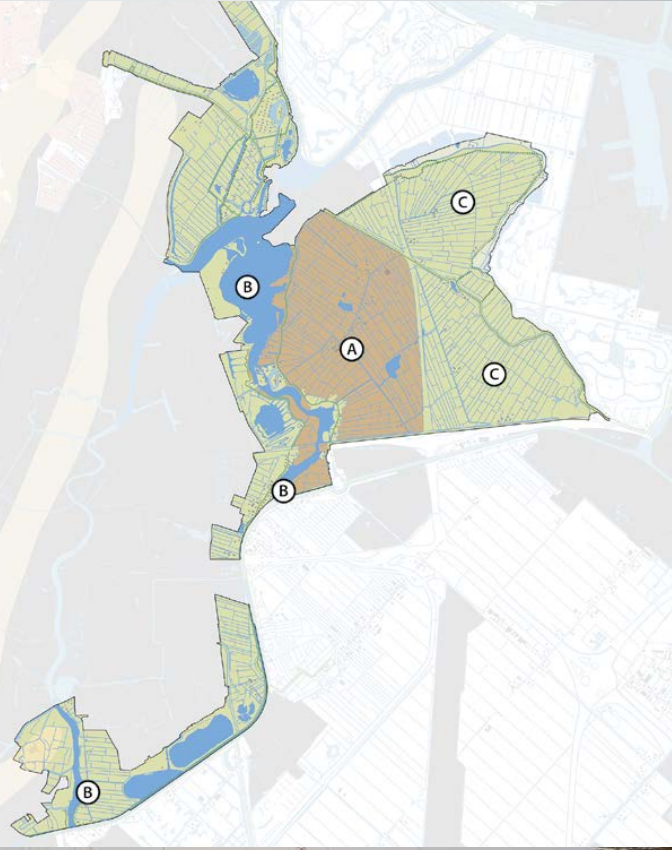
In BPL Spaarnwoude en omgeving zijn in hoofdlijnen twee landschapstypen: het (veen)polderlandschap in het noordoostelijk en zuidelijk deel en het strandvlaktenlandschap in het noordwestelijk deel. In het de Vereenigde Binnenpolder ligt de strandwal met het dorp Spaarnwoude als hoger deel in het landschap. Door een vergelijkbare manier van ontginnen zijn het verkavelingspatroon en grondgebruik (grasland) in beide landschapstypen nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Het onregelmatige en soms meer regelmatige strookverkavelingspatroon is sinds de middeleeuwen grotendeels onveranderd. Plaatselijk komen houtopstanden voor. Het gebied is cultuurhistorisch van hoge tot zeer hoge waarde.

Beschrijving

Het verkavelingspatroon en hieraan gekoppeld slotenpatroon in de veenweidepolders (inclusief de voormalige strandvlakte) in het BPL Spaarnwoude en omgeving dateert uit de middeleeuwen en is veelal nog intact. In het westelijk deel heeft het strookverkavelingspatroon een regelmatig karakter. Omdat hier loodrecht vanaf de bochtige oever van het IJ en de Binnen Liede is verkaveld hebben de Uitlaagpolder en een deel van de Vereenigde Binnenpolder een kenmerkend uitwaaiierend en meer grillig verkavelingspatroon. Dat verkavelingspatroon vormt een groot contrast met het regelmatige, rechthoekige verkavelingspatroon van de IJ-polders ten noorden van het gebied. Elders in het gebied heeft de strokenverkaveling een regelmatig karakter.

Interpretatie en toetsing

Het verkavelingspatroon van de veenweidepolders is eeuwenlang grotendeels onveranderd gebleven en maakt het landschap met haar geschiedenis zichtbaar. Deze kernkwaliteit is onvervangbaar. Ruimtelijke ontwikkelingen die het verkavelingspatroon in de veenweidepolders wijzigen of ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot het dempen en wijzigen van sloten en andere waterlopen, zijn in ieder geval een aantasting van deze kernkwaliteit.

Aardkundige en landschappelijke karakteristiek

- A. Aardkundige waarde: strandwal Spaarnwoude
- B. Veenrivieren en -plassen
- C. Onregelmatige en regelmatige strookverkaveling (veenweide) polders

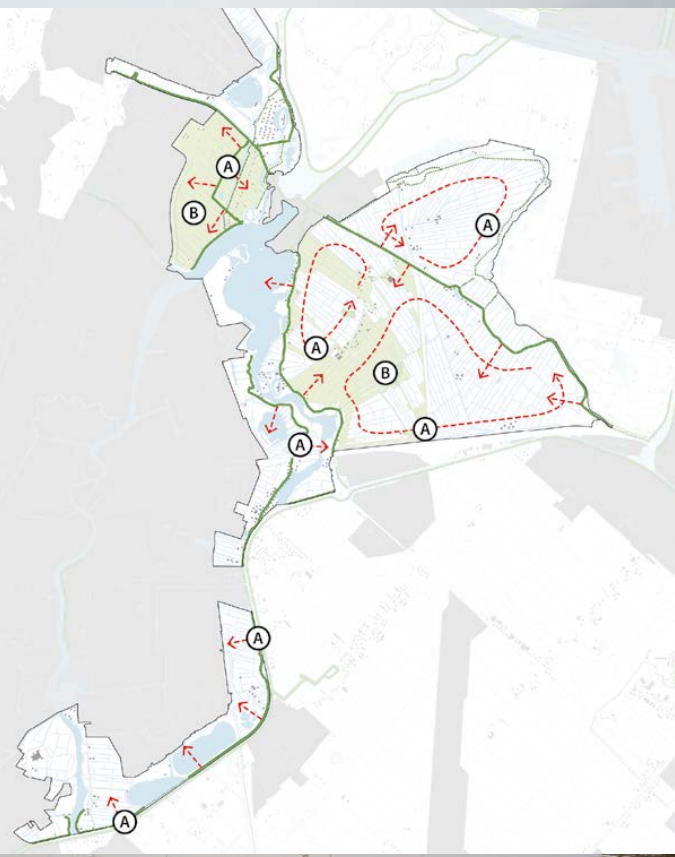
De polders in BPL Spaarnwoude en omgeving kenmerken zich door een grote openheid. Door de ligging nabij het meer verdichte stedelijk gebied van Haarlem, Velsbroek en Heemstede, recreatiegebied Spaarnwoude en het Westelijk havengebied vormt deze openheid een groot contrast met de omgeving. Hierdoor wordt de openheid extra benadrukt en gewaardeerd. Mede door de openheid is het gebied aantrekkelijk voor recreatief medegebruik: fietsen en wandelen. Het gebied biedt goede omstandigheden voor weidevogels. In de winter zijn de natte graslanden en waterlopen een belangrijk overwinteringsgebied voor watervogels.

Beschrijving

Het veenpolderlandschap heeft grotendeels een open karakter. In delen van het gebied is sprake van een meer verdicht landschap, onder meer door opgaande beplanting op percelen langs de A9. In de veenweidepolders zelf is slechts incidenteel sprake van opgaande weg- of andere beplanting. Op enkele boerderijen midden in het gebied na, liggend de meeste boerenerven op de strandwal van Spaarnwoude en langs de dijken en randen van het gebied. De waarde van de openheid wordt bepaald door de doorlopende open ruimte en de vergezichten die deze mogelijk maakt. Vanaf de hoger gelegen dijken en vanaf polderwegen en vanuit linten als Haarlemmerliede en Spaarnwoude is goed zicht mogelijk op de openheid. De dijken worden dan ook veel gebruikt door fietsers en wandelaars. Ook vanaf de A9 kan de openheid goed worden beleefd.

Interpretatie en toetsing

Het open polderlandschap van het BPL Spaarnwoude en omgeving is van grote waarde. De openheid is zeer kwetsbaar omdat in het vlakke land bijna elke ruimtelijke ingreep zichtbaar is. Ruimtelijke ontwikkelingen in het open landschap die leiden tot (verdere) verdichting of verrommeling zijn een aantasting van deze kernkwaliteit. Een uitzondering vormen bijvoorbeeld fietspaden, omdat die niet van invloed zijn op de openheid. Ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot een hoge mate van verdichting in de linten vormen eveneens een aantasting van deze kernkwaliteit.

Openheid en ruimtebeleving
A. Open ruimtes en zichtlijnen
B. Habitat voor weidevogels

De polders in BPL Spaarnwoude en omgeving kenmerken zich door een grote openheid. Door de ligging nabij het meer verdichte stedelijk gebied van Haarlem, Velsbroek en Heemstede, recreatiegebied Spaarnwoude en het Westelijk havengebied vormt deze openheid een groot contrast met de omgeving. Hierdoor wordt de openheid extra benadrukt en gewaardeerd. Mede door de openheid is het gebied aantrekkelijk voor recreatief medegebruik: fietsen en wandelen. Het gebied biedt goede omstandigheden voor weidevogels. In de winter zijn de natte graslanden en waterlopen een belangrijk overwinteringsgebied voor watervogels.

Beschrijving

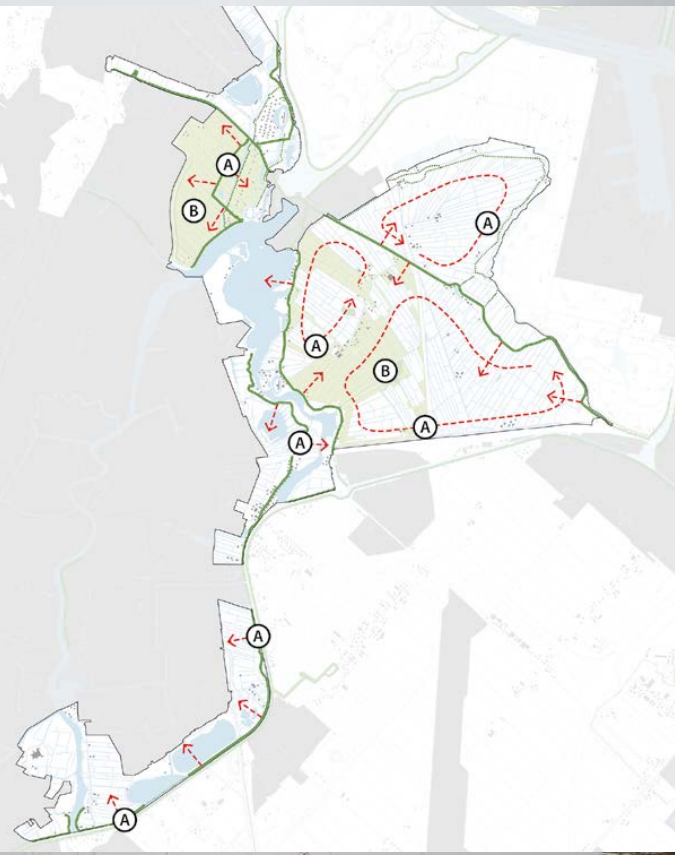
Een deel van BPL Spaarnwoude en omgeving, ter hoogte van de Oud Spaarn-dammerpolder en in het westelijk deel van de Vereenigde Binnenspolder, is een geschikt habitat voor weidevogels. Dit gebied met (kruidenrijk) grasland wordt gekenmerkt door een relatief hoog grondwaterpeil, een hoge diversiteit in bodemleven en de aanwezigheid van microreliëf. Het microreliëf zorgt voor afwisseling in vochtigheidsgraad en daarmee variatie in vegetatie. Samen met het extensieve agrarisch gebruik, voldoende openheid rond de kerngebieden en de stilte (beperkte verstoring) biedt dit een ideale broedgelegenheid voor weidevogels. De kwaliteit voor weidevogels hangt nauw samen het habitat voor weidevogels in de omgeving.

Interpretatie en toetsing

Het ideale habitat voor weidevogels heeft een combinatie van de volgende ruimtelijke sleutelfactoren: omvangrijke aaneengesloten gebieden gekenmerkt door openheid, het ontbreken van verstoring (door opgaande elementen, zoals bebouwing, beplanting en masten en door infrastructuur en activiteiten die geluid en onrust veroorzaken), de aanwezigheid van micro-reliëf, graslandareaal en een relatief hoog waterpeil. De aanwezigheid van deze combinatie van factoren in het BPL Spaarnwoude en omgeving is onvervangbaar. Kwetsbare weidevogelsoorten keren bij verstoring doorgaans niet terug.

Ruimtelijke ontwikkelingen die het habitat voor de weidevogels verkleinen zijn in beginsel een aantasting. Verstoring of het toevoegen van opgaande elementen die leiden tot een verkleining van het habitat, of ruimtelijke ontwikkelingen die een verlaging van het waterpeil tot gevolg hebben zijn eveneens een aantasting van deze kernkwaliteit.

Ruimtelijke ontwikkelingen die leiden tot verstoring, maar vallen binnen de verstoringszone van bestaande elementen zoals bijvoorbeeld gebouwen en wegen, verkleinen het habitat niet. Ze worden daarom niet als aantasting van de kernkwaliteit beschouwd.

Openheid en ruimtebeleving

A.	Open ruimtes en zichtlijnen
B.	Habitat voor weidevogels

De (voormalige) zeedijken in het gebied zijn belangrijke ruimtelijke dragers in het gebied. Daarnaast zijn de bebouwingslinten van Spaarnwoude, Haarlemmerliede, Spaarndam en Zuid-Schalkwijk ruimtelijke dragers.

Beschrijving

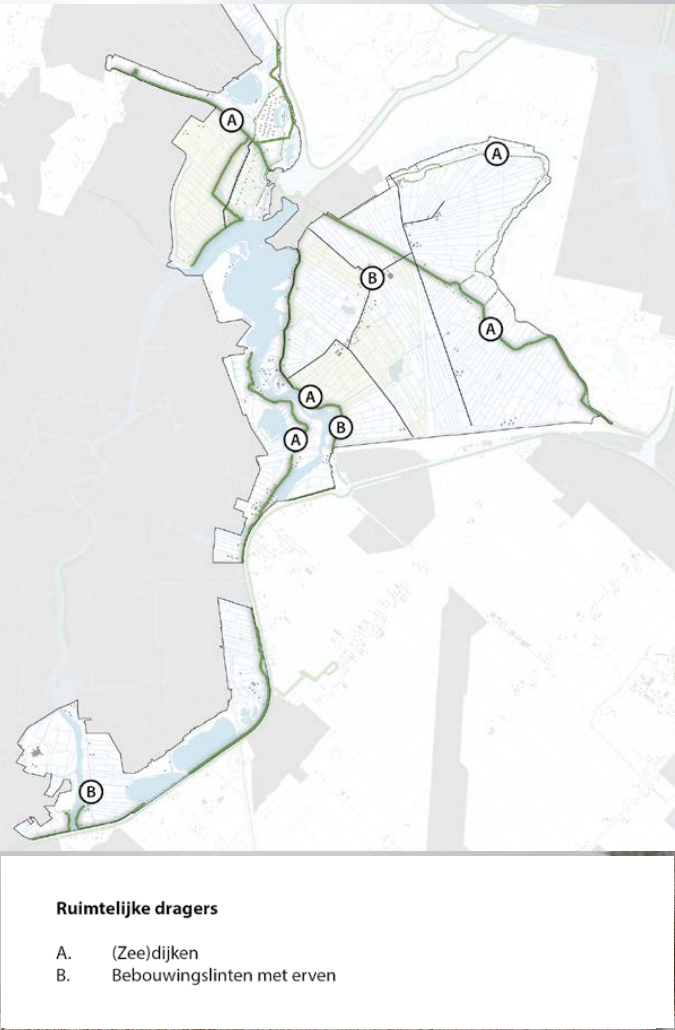
De Spaarndammerdijk midden in de openheid van het gebied is de meest opvallende dijk. Daarnaast zijn de Inlaagse Dijk rond de Inlaagpolder, de Lage Dijk (tevens Liniedijk van de Stelling van Amsterdam) aan de oostzijde van Mooie Nel en Binnen Liede en de Slaperdijk tussen Haarlem-Noord en Velsbroek ruimtelijke dragers.

Door de hoogte van de dijken zijn ze beeldbepalende en continue lijnen in het landschap. De dijken hebben een grillig tracé, mede door een aantal dijkdoorbraken en dijkherstel dat daarop volgde. Hier en daar komen plassen voor die ontstonden doordat het zeewater met grote kracht door de dijk stroomde. Een voorbeeld van een dergelijke 'braak' is de Morswaal of Kleine Braak ten oosten van de A9. De braken zijn onlosmakelijk verbonden met deze kernkwaliteit. De Slaperdijk maakt onderdeel uit van een NNN-verbinding tussen de duinen en de veenpolders.

Interpretatie en toetsing

De ontstaansgeschiedenis en de historisch ontstane vorm van de dijken zijn uniek en onvervangbaar. Ruimtelijke ontwikkelingen waarbij bijvoorbeeld het dijkprofiel wordt vergraven zijn een aantasting van deze kernkwaliteit. Dijkverbeteringen zijn mogelijk, mits de continue lijn en het herkenbare dijkprofiel niet aangetast worden.

De Stelling van Amsterdam is UNESCO Werelderfgoed en heeft een eigen beschermingsregime waaronder de liniedijk, de forten en ook de schootsvelden van de forten vallen. Ruimtelijke ontwikkelingen die niet passen binnen de regels van dit regime zijn een aantasting van de kernkwaliteit.

De (voormalige) zeedijken in het gebied zijn belangrijke ruimtelijke dragers in het gebied. Daarnaast zijn de bebouwingslinten van Spaarnwoude, Haarlemmerliede, Spaarndam en Zuid-Schalkwijk ruimtelijke dragers.

Beschrijving

De bebouwingslinten zijn kenmerkende structuren in het landschap. Het relatief open bebouwingslint van het dorp Spaarnwoude ligt op een hogere strandwal en laat daarmee de oudste nog zichtbare sporen van bewoning zien in het veenpolderlandschap. Het lint bestaat uit één rij van individuele erven in een onregelmatig ritme aan beide kanten van de weg.

Haarlemmerliede is een lintvormig dijkdorp lands de Binnen Liede met bebouwing aan de polder- en waterzijde. Het lint is afwisselend breed en smal en heeft een karakteristiek bochtig verloop.

Spaarndam is als lintdorp ontstaan op en langs de dam die aansloot op de Spaarndammerdijk. Deze dam werd aangelegd om het Spaarne af te dammen en het achterland beter te beschermen tegen het water van het IJ. Spaarndam is de laatste decennia aan de oostzijde in de Houtrakpolder flink uitgebreid. Het oorspronkelijk lint is echter nog goed zichtbaar. Spaarndam is beschermd dorpsgezicht.

Langs het Spaarne tussen Heemstede en Haarlem ligt het bebouwingslint van het buurtschap Zuid Schalkwijk. Het afwisselend open en meer dichte lint heeft vooral bebouwing aan de waterzijde en in beperkte mate aan de polderzijde. Langs het jaagpad liggen woonboten.

Interpretatie en toetsing

De ontginningsgeschiedenis van het gebied heeft geresulteerd in een karakteristieke, relatief korte bebouwingslinten. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk mits er voldoende doorzichten in het lint blijven bestaan en dienen zorgvuldig te worden ingepast in de karakteristiek van het lint. Ruimtelijke ontwikkelingen die bestaande doorzichten volledig blokkeren zijn een aantasting van de kernkwaliteit. Tweedelijsbebouwing in de linten is ook een aantasting van de kernkwaliteit. Er is sprake van tweedelijsbebouwing als de ontsluiting hiervan parallel aan het lint gelegd wordt of 'hofjes' gecreëerd worden.

